народния артист професор АЛЕКСАНДЪР РАЙЧЕВ, председател на Съюза на българските композитори, председател на Организационния комитет на Международния фестивал «Мартенски музикални дни»

РАВНОСМЕТКАТА

Запазвайки си правото на отделен разговор за творческия път на Александър Райчев, ние се обърнахме към него по повод големия юбилей на Мартенските музикални дни и го помолихме да очертае особеностите в четвъртвековното развитие на фестивала.

— Уважаеми другарю Райчев, като дългогодишен председател на СБК и на Организационния комитет на фестивала, като изтъкнат композитор, който редовно е представян във фестивалните програми, Вие най-добре познавате Мартенските музикални дни. Какво място заемат те във Вашия живот?

Мартенските музикални дни заемат много важно място в живота ми и аз се чувствувам горд, че съм председател на такъв фестивал, който се извисява сега като един от върховите фестивали на българската музикална култура. Освен това тук се осъществиха премиерите на много мои творби, които създадох специално за Русе, тук съм работил и дори живях една година, за да напиша операта „Мост" и други произведения за фестивала. Тук бяха първите изпълнения на моята Трета симфония, на ораторията „България — бяла, зелена, червена", на Концерта ми за оркестър... Така че животът ми въобще е тясно свързан с Русе и с Мартенските музикални дни.

— Двадесет и пет години не са малък период, и както сполучливо отбеляза един от гостите на Русе, фестивалът сега прилича на „млад левент, който навлиза в зрялата си възраст". Кои са, според Вас, характерните черти на неговия растеж?

— Наистина, вече може да се каже, че фестивалът е зрял. Какво ни дава право да говорим така? Първо, че изпълненията с годините стават все по-прецизни и задълбочени в художествено отношение и вече не всеки състав може да свири в Русе. Подборът е от средното равнище нагоре, което издига качеството на концертните изяви. Освен това тук всяка година гостуват най-малко четири чуждестранни формации, идват много диригенти и солисти и това прави русенския музикален форум неразделен от общия стремеж към духовно извисяване на нацията. В този смисъл той расте и с това подпомага да расте и естетическата култура на народа.

— А кои особености на фестивала създават облика му на международно музикално събитие?

— Това не е обикновен, а идейно насочен фестивал, тясно свързан с политическата и просветна работа, която се извършва в нашата страна. Всяка година той е в съзвучие с някое голямо събитие, с общозначима годишнина или юбилейни дати на велики личности и в този смисъл играе важна роля, когато трябва чрез музиката да се поставят акценти в развитието на обществения живот. Това го отличава от другите фестивали, на които хората се събират въобще, за да музицират и слушат музика. Освен това той е обособен за симфонична и кантатно-ораториална музика — такива фестивали са рядкост в света, а у нас той е единствен.

— Кои са неизменните устои, върху които се градят жизнеността, силата и творческата привлекателност на Мартенските музикални дни?

— Две са силите, които подържат фестивала: обществеността на Русе и зрялото и далновидно партийно и държавно ръководство, което всяка година полага извънредно много и всеотдайни грижи за фестивала. Тук особена роля играе и самият град като духовна атмосфера — защото носи в себе си голямата любов към изкуството. В Русе непрекъснато се организират изложби и други културни прояви, но музиката заема централно място в духовния живот. Това се дължи на традицията, исторически обоснована от импулсите, които Русе е получил от другите големи крайдунавски градове, но наред с това тук има и два силни състава, два мощни генератора на музикално излъчване — Русенската филхармония и Операта — основа и предпоставка за съществуването на фестивала. Русе има и своите прекрасни хорове. Ние ги наричаме самодейни, но със своите професионални постижения те създават обективните възможности да се разгръщат фестивалните прояви. Без такива формации фестивал изобщо не може да има, а културата, тъй да се каже, „извира" тук на място, расте със собствени сили.

— Какво Ви е правило най-силно впечатление, когато сте на Мартенските музикални дни? Кое отличава нашия фестивал от други подобни начинания?

— Интересното тук е, че фестивалът се откроява в цялогодишния живот на Русе. Той е не само музикално събитие, но и празник на цялата общественост, на целия град. Петнадесетте последователни вечери в залата, преизпълнена с публика, която следи всяко изпълнение, също имат своето значение. Докато в столицата пъстротата с музикални прояви отчасти слива „Софийски музикални седмици" с онова, което тече всекидневно и пречи фестивалният празник да изпъкне над другите прояви, „Варненското лято" трябва да задоволява пък интересите на курортната публика, затова има смесен профил и не може да бъде така концентриран, както Мартенските музикални дни.

— Как се променяха през годините мястото и ролята на русенския фестивал в живота на българските композитори, в утвърждаването на българската музика у нас и в чужбина?

— Русенските празници заемат много важно място в нашия музикален живот, тъй като импулсират българските

(Следва на стр. 3)

Разговора проведе
Любомир СТЕФАНОВ

РАВНОСМЕТКАТА

(Продължение от стр. 1)

композитори да създават нови произведения и аз не мога да посоча друг фестивал, на който да се свири толкова българска музика. Самият факт, че до тази година на русенския форум са представени 46 български композитори от всички поколения с 250 творби и повече от 40 премиерни изпълнения, е най-красноречивото доказателство за неговия български облик.

Традиция е също, гостуващите състави при своето представяне да изпълняват български произведения. Тук отново се откроява ролята на русенските празници, защото след това тези творби остават в репертоара на оркестрите, вливат се в други духовни орбити, проправят пътя на българската култура към света. По този начин Мартенските музикални дни убедително доказват, че са международен фестивал, но с определено национално звучене, което е много интересно.

— Вие неведнъж сте изтъквали приноса на русенската публика за създаването на фестивалните традиции. Има ли нови моменти, които да отбележите в тази насока?

— Има. Силно впечатление прави нарастващият висок процент от млада публика в залата, нещо което трудно се забелязва на другите фестивали. Не бих казал същото за Софийския фестивал, за „Варненско лято" и др. То доказва, че младостта на Русе върви с ново съзнание към своето културно развитие, че сериозната музика заема все по-съществено място в нейния живот.

Искам да отбележа и друго — русенският фестивал има своя постоянна публика — един челен отряд, който създава стил в музикалния живот на града. Това е едно типично музикално общество, което рядко се среща другаде. То е просто влюбен спътник на фестивала и аз лично познавам много хора, които през изтеклите 25 години не са пропуснали нито един концерт. А това вече е зрялост на музикалната култура.

— Какво е необходимо да се направи за по-нататъшното утвърждаване на Мартенските музикални дни?

— Пътят е един. Да се върви към извисяване на качеството, към все по-голямо съвършенство. Постигнатите идейно-художествени резултати непрекъснато трябва да се развиват, защото само високите могат да бъдат привлекателна сила и фактор, за да дойдат тук първокласни състави от чужбина, които ще продължат да вдъхват респект към фестивала като международно явление. Защото само на високо художествено равнище може да се осъществява всенародното естетическо възпитание и многостранното развитие на личността. В духа на традицията следва да се повишава социалната ангажираност на Мартенските дни, да се укрепва идейно-политическия им статус. Само ако успее да реши тези задачи и ги решава непрекъснато във възходяща линия, фестивалът ще бъде един успоредно развиващ се с нашето социалистическо общество организъм, който сам подпомага всеобщото развитие.

— Как виждате бъдещето на фестивала през следващите 25 години?

— Щом като изминалите 25 години успяха да извисят фестивала толкова много, защо след още 25 години него вият юбилей да не бъде един действително внушителен триумф на целия народ. Мисля, че 50-годишнината на фестивала ще бъде действително една грандиозна победа на българската социалистическа музикална култура. Аз не зная дали много от моите приятели, а и аз самият, ще доживеем до този момент, но съм сигурен, че той ще дойде и го предсказвам отсега.

Следващите 25 години ще бъдат за фестивала един непрекъснат възход!

— Благодаря Ви и до нови срещи на Мартенските музикални дни!